

MINISTARSTVO ZDRAVLJA

Prof. dr Budimir Šegrt, ministar

CC: KLINIČKI CENTAR CRNE GORE

Prof. dr Ranko Lazović, direktor

KLINIKA ZA PSIHIJATRIJU

dr Željko Golubović, mr sci. med, direktor

Podgorica, 28.4.2016.

Predmet: u vezi našeg dopisa povodom zabrinjavajućeg stanja na Klinici za psihijatriju KCCG od 4.4.2016.

Poštovani gospodine ministre Šegrt,

primili smo Vaš odgovor od 25. aprila 2016. u kome nas obavještavate da ste održali sastanak sa predstavnicima donatorske asocijacije "ADRA" u cilju prikupljanja sredstava za poboljšanje stanja na Klinici za psihijatriju KCCG. Obavještavate da je postupak prikupljanja donatorskih sredstava u toku i da očekujete pomoć od navedene asocijacije, koja je „iskazala spremnost da pomogne unaprjeđenje zdravstvene zaštite kroz obnovu posteljnog fonda u pojedinim zdravstvenim ustanovama.“ Primili smo naknadno i dopis Kliničkog centra (KC) na koji ste se pozvali u pismu, a koji sadrži kratki osvrt na preporuke koje smo dali.

Vaš odgovor na naše pismo o neprihvatljivim uslovima u kojima se pacijenti liječe i u kojima radi osoblje na Klinici smatramo poražavajućim iz sljedećih razloga:

- 1) u pismu smo naglasili da se Klinika nalazi u još gorem materijalnom stanju od onoga koje smo evidentirali u periodu od 2011. do 2013. i da smo nezvanično obaviješteni da postoje planovi da se započne s izgradnjom savremenog objekta u kojem bi Klinika nastavila sa radom, ali da niko od prisutnog medicinskog kadra nije znao da navede kada je planiran početak izgradnje. O planovima za renoviranje Klinike ili njenom izmještanju ni Vi ni direktor KC dr Ranko Lazović, nijeste rekli ništa, pa zaključujemo da plan o izgradnji novog objekta, odnosno izmještanju Klinike iz privremenog objekta – trošne barake – i ne postoji;
- 2) neprihvatljivo je da se Klinika u okviru KC uopšte nalazi u mizernim uslovima u kakvim se nalazi, a pogotovo da se pitanje obnove posteljnog fonda rješava iz stranih donacija. Vjerujemo da raspolaze informacijom da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja za nešto više od godinu dana (zaključno s oktobrom prošle godine) preusmjerilo skoro 1 milion eura svog novca Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore i Komisiji Vlade za stambena pitanja za rješavanje

„Van izolacije – ostvarivanje prava pacijenata sa mentalnim oboljenjima“
Projekat je podržala EU posredstvom Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori

stambenih pitanja zaposlenih u tom ministarstvu. Javnost je obaviještena i da je Ministar prosvjete Predrag Bošković prije desetak dana poklonio sportskom klubu Budućnost 800.000 eura sa računa Ministarstva prosvjete.

Predlažemo da u svojstvu člana Vlade ispitate mogućnost da se viškovi sredstava, koji očigledno postoje u budžetima drugih ministarstava, preusmjere Ministarstvu zdravlja i omoguće rješavanje problema Klinike.

Slijedi kratak rezime preporuka koje smo uputili, i naših komentara odgovora KC:

1. Postaviti čvrstu fizičku barijeru između Klinike za psihijatriju i ruševina bivše Klinike za neurologiju i dermatologiju (izradom pregradnog zida ili na drugi način).

KC navodi da je postavljanje zida u međuvremenu započeto, i to pohvaljujemo.

2. Obezbjediti Kliniku – angažovanjem portira, čuvara ili na drugi način (ugradnjom alarmnog sistema koji bi bio povezan sa Klinički centrom ili sl.).

KC navodi da nije u mogućnosti da angažuje portira zbog nedostatka kadra, a da se planira ugrađivanje alarmnog sistema u skladu sa finansijskim mogućnostima.

Odgovor smatramo neodređenim, tj. ne obećava da će se stanje poboljšati.

3. Zamijeniti dotrajale i higijenski zapuštene duševe i jastuke dušecima sa plastificiranim navlakama koje bi olakšale održavanje higijene.

KC navodi da se planira sprovođenje preporuke u skladu sa finansijskim mogućnostima. I ovaj odgovor je neodređen i ne obećava da će se stanje poboljšati.

4. Izvršiti dezinfekciju i deratizaciju Klinike.

KC navodi da se dezinfekcija i deratizacija redovno vrše.

Međutim, i naše fotografije, kao i žalbe osoblja, pokazuju da očigledno to nije dovoljno. U suštini, smještaj Klinike u trošnoj baraci u parku vjerovatno ne može spriječiti ovaj problem i uz redovnu dezinfekciju i deratizaciju.

5. Pregrađivanjem spavaonica ili na drugi način omogućiti boravak manjeg broja lica u sobama kao i razdvajanje pacijenata u relevantne kategorije prema postavljenim terapijskim ciljevima.¹

¹“U kontekstu renoviranja, trebalo bi razmotriti mogućnost transformacije spavaonica velikog kapaciteta u manje sobe za pacijente. Obezbeđivanje smještaja sa manjim grupama predstavlja ključni faktor u očuvanju / vraćanju dostojanstva pacijentu, a takođe je ključni element u svakoj strategiji psihološke i društvene rehabilitacije pacijenata. Organizacija smještaja na ovaj način takođe olakšava razmještanje pacijenata u odgovarajuće kategorije u terapijske svrhe.”, stav 64, Izvještaj CPT-a o posjeti Azerbejdžanu, 2008. Originalni tekst: *In the context of the refurbishment, the possibility of transforming the large-capacity dormitories into smaller patients' rooms should be considered. Provision of accommodation structures based on small groups is a crucial factor in preserving/restoring patients' dignity, and is also a key element in any policy for the psychological and social rehabilitation of patients. Structures of this type also facilitate the allocation of patients to relevant categories for therapeutic purposes.*

KC u odgovoru navodi da zgrada nije u vlasništvu KC, pa nije dozvoljeno izvršiti rekonstrukciju koja bi, ako i izvršena, smanjila kapacitet posteljnog fonda i znatno povećala finansijske izdatke KC.

Nažalost, nedostatak sredstava nije opravданje za kršenje međunarodnog standarda na koji imaju pravo i pacijenti u Crnoj Gori.

6. Obezbijediti ormariće za pacijente koji imaju vrata sa bravom i ključem u kojima bi smjestili svoje lične stvari, odnosno sačuvali privatnost u cilju jačanja osjećaja sigurnosti i autonomije.²

KC navodi da su postojeće natkasne funkcionalne i da postavljanje ključeva na natkasnama smatraju neodgovarajućim rješenjem.

Uvjerili smo se da većina natkasni koje smo vidjeli nije funkcionalna. Još jednom upućujemo na preporuku Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i drugog nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja CPT (fusnota 2) koja dokazuje utemeljenost naše preporuke u cilju pacijentovog osjećaja sigurnosti i autonomije.

7. Dogradnjom novog ili adaptacijom postojećeg mokrog čvora omogućiti da muškarci i žene imaju odvojene toalete i tuš kabine;³

KC navodi da postoje odvojeni toleti za muškarce i žene, kao i da je druga tuš kabina u fazi adaptacije.

Odgovor je nejasan - na cijeloj Klinici postoje samo dva fizički odvojena toaleta, od kojih jedan koji koristi osoblje i drugi, koji koriste i pacijenti i pacijentkinje.

8. Obezbijediti dovoljan broj stolica u skladu sa stvarnim potrebama Klinike da bi se zaposlenima i pacijentima omogućio adekvatan rad i boravak.

KC navodi da je planirana nabavka stolica u skladu sa finansijskim mogućnostima.

Nažalost, odgovor je neodređen i ne obećava da će stolice uskoro biti nabavljene.

9. Obezbijediti ležaj s isključivom namjenom da koristi doktorima za odmor tokom večernjih dežurstava.

²“Obezbjedivanje noćnih stolova i ormara je veoma poželjno, a pacijentima bi trebalo biti dozvoljeno da zadrže određene lične stvari (fotografije, knjige, itd). Takođe je važno da se pacijentima obezbijedi prostor u kojem mogu zaključati svoje stvari; propust da se obezbijedi takva mogućnost može narušiti pacijentov osećaj sigurnosti i autonomije”, stav 56, Izveštaj CPT-a o posjeti Norveškoj, 1999. Originalni tekst: *The provision of bedside tables and wardrobes is highly desirable, and patients should be allowed to keep certain personal belongings (photographs, books, etc.). It is also important that patients be provided with lockable space in which they can keep their belongings; the failure to provide such a facility can impinge upon a patient's sense of security and autonomy.*

³“Posebne mjere je potrebno preduzeti kako bi se osiguralo da pacijenti nijesu izloženi neodgovarajućoj interakciji sa drugim pacijentima koji ugrožavaju njihovu privatnost; posebno bi trebalo pacijentkinjama omogućiti da imaju svoje zaštićene spavaće sobe i sanitарне prostorije”, stav 122, Izveštaj CPT-a o posjeti Srbiji, 2007. Originalni tekst: *Special precautions are required to ensure that patients are not subjected to inappropriate interaction with other patients which threaten their privacy; in particular, female patients should have their own protected bedrooms and sanitary areas.*

KC je odgovorio da u ljekarskoj sobi već postoji kauč - ležaj za dežurne doktore, kako smo i mi kazali u svom pismu.

Preporuku smo zasnovali na činjenici da se i ljekarska soba i kauč u njoj koriste neprestano u terapijske svrhe, za sastanke i sl, pa je po nama opravdana potreba zaposlenih da u svrhu njihovog odmora na dežurstvu postoji poseban ležaj.

Na kraju, ponovo podsjećamo na CPT standard prema kojem:

“Cilj svake psihijatrijske ustanove mora biti da obezbjedi materijalne uslove koji omogućavaju tretman i dobrobit pacijenata; u smislu psihijatrije – pozitivno terapijsko okruženje... Stvaranje pozitivnog terapijskog okruženja znači prije svega obezbjedjivanje dovoljno životnog prostora po pacijentu... naročitu pažnju treba posvetiti dekoraciji prostora, kako soba za pacijente, tako i djelova za rekreaciju, kako bi se pacijenti vizuelno stimulirali. Vrlo je poželjno obezbijediti ormare za garderobu i ormariće uz krevet, a pacijentima bi trebalo biti dozvoljeno da drže određene lične stvari (fotografije, knjige, itd). Treba takođe podvući važnost toga da pacijentima bude dat neki prostor koji mogu da zaključaju, kako bi tu čuvali svoje lične stvari (propust da im se obezbijedi takva podobnost može narušiti pacijentov osjećaj sigurnosti i autonomije). Toaleti moraju omogućiti pacijentima izvjesnu privatnost.”⁴

Molimo Vas da još jednom preispitate prioritete i da nas obavijestite o koracima koje odlučite da preduzmete povodom Klinike za psihijatriju, posebno imajući u vidu da plan Kliničkog centra nije u potpunosti usklađen s međunarodnim standradima poštovanja prava hospitalizovanih psihijatrijskih pacijenata i ne sadrži bilo kakve garancije da će u dogledno vrijeme biti ispunjen.

S poštovanjem,

mr Tea Gorjanc-Prelević
izvršna direktorka NVO Akcije za ljudska prava

⁴ CPT standardi prevedeni na srpski jezik CPT/Inf/E (2002) 1- Rev. 2015, stav 34.

